

Johan Weerkamp. „Taboe is een groot woord, maar je loopt niet snel te koop met verstoorde familieverhoudingen. Dat maakt je kwetsbaar.”

Mediator Johan Weerkamp over 'Wat de boer niet zegt'

'De keuken is kantine, kantoor en ontvangstkamer tegelijk, privé-gesprekken moeten wachten tot in de slaapkamer'. Dit staat achterop het boek 'Wat de boer niet zegt' van Johan Weerkamp (63), dat hij samen met Truke Zeinstra schreef. De Edese mediator gaat in op de problematiek die kan ontstaan in de communicatie rond agrarische familiebedrijven.

Door Freek Wolff

De geboren Winterswijkster is getogen op een gemeend boeren bedrijf. Hij herinnert zich een 'heel mooie, warme tijd, met ruimte en vrijheid om je te ontwikkelen'. Bovendien vond hij het goed om een betrokken vader te zien, in essentie bezig met zijn werk.

Tegelijkervaart Weerkamp dat het ook verwarrend kan zijn als de bedrijfsvoering en het familie-zijn samen op gaat. Die constructie is maar liefst in zeventig procent van alle bedrijven in ons land het geval. 'Dat gaat vaak goed, maar de samenwerking en de overdracht kan ook lastig zijn. Die paradox beschrijven we in het boek.'

Als mediator bemiddelt hij tussen mensen in het midden- en kleinbedrijf, wanneer er problemen zijn gerezen. Als opleider en trainer kwam de Edenaar al bij veel bedrijven. Hij deed een masterstudie

conflictmanagement aan de universiteit in Maastricht.

'Het is fascinerend hoe een boerderij een deel van jezelf kan worden. Je hebt vooral te maken met drie basis-elementen: het bedrijf, de familie en het eigendom. Betrokken kunnen meerdere posities innemen: alleen familie, betrokken bij de bedrijfsvoering en als mede-eigenaar, of een combinatie daarvan. In de loop van de tijd veranderen die posities. En bij elke verandering moet je hier eigenlijk opnieuw naar kijken, anders kunnen er spanningen ontstaan.'

Uiteraard gaat het vaak om geld, met zaken als hypotheeken en schenkingen. 'Familieleden durven elkaar hier vaak niet op aan te spreken, want je hebt te maken met emotionele verhoudingen. Dat is lastig, want het kan bij schuldigend overkomen. Dan blijft

dat liggen en kan het onderhuidsgaan broeien.'

Iets anders. 'Vaak ligt de beoogde opvolger van de boerderij al in de wieg, maar is hij ook het meest capabel om dat te doen? Familierelaties zijn kwetsbaar en kunnen stuk gaan. Dat grijpt diep in. Daarom vertellen sommige mensen elkaar niet wat ze eigenlijk wel moeten zeggen. Die viciuze cirkel moet je doorbreken. Zeker ouders zijn vaak angstig en willen de harmonie bewaren, waardoor ze niet transparant genoeg zijn naar alle kinderen.'

Openheid en communicatie zijn sleutelwoorden, volgens de be- middeelaar. Weerkampervaart dat kinderen pas achteraf horen hoe 'de dingen geregeld zijn'. 'Bij veranderingen moet je eigenlijk elke keer weer om de tafel, want de betrokkenheid blijft, ook als je niet meer op het bedrijf woont of werkt.'

Weerkamp herinnert zich een zeer complexe situatie van een groot tuinbouwbedrijf van een man met zes zoons. 'Nu ging pa naar een verpleeghuis en werd zijn eigen bijdrage voor de AWBZ gebaseerd op zijn vermogen en eigen huis. Hij had leningen bij vier van zijn kinderen, maar die konden dat niet arbetafen. Anderen hadden zo nu en dan 250 euro van moeder toegestopt gekregen. Als vader dan overlijdt, heb je een ingewikkelde onderlinge schuldelrelatie.'

De mediator is geen specialist op

het financiële, juridische vlak, maar begeleidt wel het communicatie proces, door goed te luisteren en de gesprekken te begeleiden. 'Dan komen er soms gevoelens boven die je als kind thuis hebt ervaren. Als die erkend worden, dan is het makkelijker om er uit te komen. Het zit vaak in de emotie, dat mensen zich tekort gedaan voelen. Het is de balans zoeken van geven en nemen. Voor ouders is dat nogal eens lastig. Want het ene kind heeft soms meer een duwtje in de rug nodig dan het andere.'

Weerkamp moet betrokken zijn bij de kwestie, maar ook de nodige afstand bewaren, om partijdigheid te voorkomen. 'Vaak moet ik herformuleren wat mensen zeggen. Dat hoort bij mijn vak. Achter elke beschuldiging zit vaak een wens. Door de - vaak noodgedwongen - schaalvergroting en kapitaalbehoefte krijgen families dikwijls

'Het is fascinerend hoe een boerderij een deel van jezelf kan worden'

met gecompliceerde zaken te maken. 'Bij bedrijfsovernames is er vaak sprake van een belastingvrije schenking, anders kan het bedrijf niet rendabel voortgezet worden, maar het is wel belangrijk de andere kinderen daarbij te betrekken.'